

IRREGULARITIES IN THE USE OF THE MODERN SPANISH LANGUAGE

Natasha Aleksoska

Faculty of Philology “Blaze Koneski” - Skopje, N. Macedonia, n_aleksoska@yahoo.com

Abstract: The language errors could potentially hinder the transmission of information and disturb the concretization of the act of communication. In the contemporary context, many factors exercise influence on the language especially the social media triggering disregard of the linguistic norms, devaluing the correct use of the language and disrupting the normal flow of communication. These irregularities in the use of the Spanish language are known as *language vices*. The subject of this paper is a broad view of the irregularities (that could be of different grammatical nature) that could result from the improper use of the Modern Spanish language and encompasses the definition, review of the most common types of language vices (pleonasm, solecism, amphibology, barbarism, archaism, and neologism) supported by a series of examples excerpted from relevant sources among which *Ortografía de la lengua Española* (RAE:2010), *Diccionario panhispánico de dudas* (RAE:2005), *Gran diccionario de sinónimos, voces afines e incorrecciones* (Fernando Corripio, Bruguera, 1979), etc. The purpose of the paper is, in absence of Spanish grammar(s) in Macedonian language and published comparative papers in particular in the field of lexicology, to fill to some extent the vacuum and shed light on the language vices in the Modern Spanish language, thus arousing the interest of the Macedonian linguists, especially those with knowledge of Spanish for future more profound research and their systematization.

Keywords: Modern Spanish Language, Language vices

НЕПРАВИЛНОСТИ ПРИ УПОТРЕБАТА НА СОВРЕМЕНИОТ ШПАНСКИ ЈАЗИК

Наташа Алексоска

Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје, РС Македонија, n_aleksoska@yahoo.com

Резиме: Јазичните грешки може да ја отежат трансмисијата на информации и да го попречат конкретизирањето на комуникацискиот чин. Во современ контекст, многу фактори имаат влијание врз јазикот, особено социјалните медиуми, што често води до занемарување на лингвистичките норми, непочитување на правилната употреба на јазикот и нарушување на нормалниот тек на комуникацијата. И токму тие неправилности при употребата на јазикот (во пишана или усна форма) во шпанскиот јазик се нарекуваат *јазични пороци*. Предмет на овој труд е краток преглед на најчестите неправилности (кои може да бидат од различна граматичка природа) што се јавуваат при употребата на лексиката во современиот шпански јазик, и опфаќа дефинирање, преглед на најчестите нерегуларности (плеоназам, солецизам, амфибологија, варваризам, архаизам, неологизам), поткрепено со мноштво примери ексцерпирани од релевантни извори меѓу кои *Ortografía de la lengua Española* (RAE: 2010), *Diccionario panhispánico de dudas* (RAE: 2005), *Gran diccionario de sinónimos, voces afines e incorrecciones* (Corripio 1979) и др. Целта на трудот е, во отсуство на шпански граматика на македонски јазик или квантум на публикувани споредбени трудови особено од сферата на лексикологијата, до одреден степен да се пополни вакуумот и во кратки црти да се направи приказ на јазичните пороци во современиот шпански јазик што може да пробуди интерес кај македонските лингвисти, особено кај тие што имаат познавања и од шпанскиот јазик, за идни продлабочени истражувања и нивна систематизација.

Клучни зборови: современ шпански јазик, јазични пороци

1. ВОВЕД

Јазичните пороци може да бидат фактор што го нарушува нормалниот тек на вербалната комуникација. Понекогаш површно некои јазични неправилности (на пример, плеоназам) се разгледуваат единствено како стилски фигури што припаѓаат на стилистиката (со самото тоа на книжевноста) или на реториката широко сфатена како „уметност на разубавување на јазикот“, односно разубавување на вербалната комуникација, а не како аномални појави од доменот на лингвистиката што може да го нагрдат јазикот и да ја попречат комуникацијата. Во овој труд, кога зборуваме за јазичните пороци, индиректно алудираме на спротивното од реториката (контрареторика) и ги проучуваме од чисто лингвистички аспект како аномалии што може да нанесат штета, и затоа се препорачува да се избегнуваат (нивното третирање како лингвистички појави се

наведува и во релевантни дела на други јазици како реномираната Кембричка енциклопедија на англискиот јазик од Дејвид Кристал).

Јазичните пороци во современиот шпански јазик најчесто се дефинираат како неправилни употреби или неправилни форми на зборување или пишување (Ortiz 2020). Се работи за сите нерегуларности на дикцијата што настануваат при употреба на зборовите, изразите или речениците, а кои може да бидат од фонолошки, морфолошки, синтаксички, лексички, семантички или прагматички карактер. Во услови на лимитиран простор, во овој труд ќе се фокусираме на неколку јазични неправилности од синтаксички, семантички и прагматички карактер (иако не секогаш постојат строги граници меѓу нив, и еден порок, на пример, архаизам, може да има и семантички и прагматички импликации) што се јавуваат во современиот шпански јазик и кои може да се предмет на продлабочено проучување и систематизација во некој иден комплементарен труд.

2. НАЈЧЕСТИ СИНТАКСИЧКИ, СЕМАНТИЧКИ И ПРАГМАТИЧКИ ЈАЗИЧНИ ПОРОЦИ

Синтаксички пороци

Синтаксичките неправилности се одразуваат на лингвистичката комуникација со тоа што директно влијаат врз хармонијата на граматичката структура. Независно дали употребените зборови се во склад со општествените конвенции (прагматички соодветни) и нивното значење е разбирливо за тој што ги употребува (семантички јасни), нивната позиција ја оптоварува или ја нарушува синтаксичката структура.

Плеоназам (редундантност)

Јасно е дека секој исказ може да се прошири со додавање на истозначни или блискозначни зборови или изрази, но тоа нема секогаш да придонесе за поголемо разбирање во процесот на комуникација. Напротив, редундантноста, односно употребата на вишок зборови или изрази што меѓусебно се идентични или слични по значење може да доведе до една од најчестите јазични грешки во современиот шпански јазик. Плеоназам (од грчкиот збор *pleonasmos* – прекумерност, вишок) може да се дефинира како непотребно повторување на зборови или изрази во говор или пишан текст, толку слични по значење што некои од нив се сосема непотребни. При употребата на современиот шпански јазик се среќаваме често со примери на плеоназам:

- Subir arriba... bajar abajo... entrar adentro... salir afuera...
- Se calzó el zapato
- El barco navegaba por el mar
- Túnel subterráneo
- Descargar la carga de miel de abeja
- A mí personalmente me parece que el problema eres tú.
- ¡Sí! Lo vi con mis propios ojos.
- ¡Hubo un accidente y la persona tuvo una hemorragia de sangre!

Во овој труд зборуваме за плеоназам како лингвистички проблем, и тој не треба да се изедначи со употребата на плеоназам како стилска фигура кога претставува намерно истакнување со цел засилување на афективното значење и постигнување поголема експресивност на јазикот. Кога редундантноста има книжевна цел, плеоназмот е прифатен затоа што, меѓу другото, овозможува и засилување на фигуративната употреба на јазикот и на намерата на авторот, што може да се види од следните примери:

- Vuelo por los aires para alcanzar tu sonrisa que todas las mañanas hace florecer las retamas.
- Allí arriba en aquel cerro hay un lindo naranjel que lo cría un pobre ciego, pobre ciego que no ve.

Некои автори (Тосић 2014) плеоназмот воопшто не го сметаат за јазична грешка и истакнуваат дека е сосема непримерно да се инсистира дека е погрешно концентрирањето на зборови или изрази што се синонимни во поголема или помала мера, затоа што некои примери што се општоприфатени како плеоназам воопшто не се тоа: на пример, *stara баба*, во услови кога баба може да стане и жена од четириесетина или помалку години и може да биде млада баба, е премногу релативна оценка за да се смета за натрупување на вишок зборови.

Солецизам

Солецизам (од грчкиот збор *soloikos*, односно неправилно зборување) е направена грешка спротивна на чистотата на јазикот и најчесто подразбира синтаксички неправилно конструирана реченица. Во современиот шпански јазик може да се јави во различни услови:

- кога во реченицата има непотребни елементи, на пример, еден од најчестите случаи е јазичниот феномен *декеузам* (*Opino de que deberíamos ir a ayudarlos con la mudanza* наместо *Opino que deberíamos ir...*) или кога во реченицата недостасуваат елементи како во случај на јазичниот феномен *кеузам* (*Tengo la sensación que ganaremos las elecciones* место *Tengo la sensación de que ganaremos las elecciones*) или бројните перифрастични конструкции (*Voy ir* наместо *Voy a ir*);

- кога се користи датив наместо акузатив, и такви предизвици во употребата на современиот шпански јазик, како за родени, а особено за неродени говорители, се јазичните феномени *леизам/лауизам/лоуизам (le vi наместо lo vi или la vi итн.)*;
- кога, без оправданост, се прави синтаксичка контракција (*deja veo*);
- кога не се прави усогласување помеѓу реченичните елементи (*La gente caminaban por la orilla del mar* место *La gente caminaba...* или *Hubieron tumultos y violencia en el estado* место *Hubo...*);
- дури и ситуации кога еден збор се пишува/се изговара со вишок буква/глас следејќи несоодветна аналогија (*trajistes, hicistes, pudistes, comprastes* место *trajiste, hiciste, pudiste, compraste*) или недостасува буква/глас при пишувањето/изговорот (*gasolinera* наместо *gasolinería*) итн.

Солецизам е јазичен порок што стигматизира и сигнализира дека постои недостиг на граматички познавања кога се зборува или се пишува или отсуство на еднаков пристап до квалитетно образование.

Семантички пороци

Семантичките пороци подразбираат проблематизирање на значењето на исказите во процесот на комуникација. Во современиот шпански јазик, најчестите семантички неправилности се резултат на употребата на амбивалентни синтаксички конструкции што може да имаат повеќе од едно толкување и на употребата на зборови од странско потекло во услови кога постојат еквиваленти во домашната лексика.

Амфибологија

Амфибологија (од грчкиот *amfibolos* што означува нејасно) е употреба на конструкции што дозволуваат различни интерпретации. Во современиот шпански јазик може да сретнеме бројни вакви примери, и најчесто нејасноста се должи на употреба на заменските форми *le, les, se, su, sus*; на непрецизна употреба на релативната замена *que*; на несоодветна употреба на предлози; на неадекватен збороред, употреба на герунд и сл., што може да се забележи во следните примери:

- Luis va a casa de Paco en su coche (со чиј автомобил?);
- Marta le comentó a Rosa que no debió haber salido en un día tan frío (кој не требало да излезе?);
- Alejandro recomienda a Rafael a Octavio (кој кому препорачува?);
- Un hombre golpeó a otro con un martillo por mujeriego. Está detenido (кој е приведен и зошто?, кој е женкарот?, кој го употребил чеканот?);
- Murió de un infarto siendo enterrado en el jardín (што се случило прво?);
- Leche de vaca pasteurizada (постојат пастеризирани крави?);
- Medias para damas de seda (постојат дами од памук?);
- Estaré solo este fin de semana (само овој викенд или без друштво?);
- Vi a mi amiga saliendo del colegio (кој излегуваше, јас или таа?);
- Vi a David sorprendido (кој беше изненаден, јас или Давид?) итн.

Амфибологиите треба да се избегнуваат со тоа што во синтаксичката структура ќе се позиционираат што поблиску меѓусебно поврзаните зборови или изрази, ќе се направи трансформација без да се изгуби значењето на исказот, ќе се дополни или нагласи неопходниот збор за да се разјасни исказот, правилно ќе се користат интерпункциските знаци и со многу други средства. На пример, може да се отстрани семантичката нејасност на *Se presentó Jorge con su perro y sus medicinas* ако се трансформира во *Se presentó Jorge con sus medicinas. Traía además a su perro.*

Варваризам

Во традиционалната шпанска граматика варваризмите се јазични пороци што се состојат првенствено од погрешен изговор или пишување на зборовите или од употреба на зборови од туѓо потекло со што настанува семантичка конфузија. Значењето е поврзано со етимолошкото толкување на зборот *варвар* (од грчкиот збор *barbaros* со значење странец) како нешто туѓо или странско. Јазичните неправилности што се вбројуваат меѓу варваризмите варираат од автор до автор, и не постои унифицирана класификација (на пример, солецизмите според едни извори се синтаксички варваризми, според други се третираат како засебен јазичен порок).

Семантичка конфузија може да предизвикаат ортографските варваризми (*hola, pasié, peñizcar*, наспроти *ola, paseé, pellizcar*), прозодиските варваризми, вклучително и *cesceo, љеизам* и другите сродни јазични феномени (*caza* наспроти *casa, rallar* наспроти *rayar*), зборови со маргинална употреба (*germa, cabro, cacharro* место *enamorada, homosexual, cara*) и (зло)употребата на зборови од странско потекло (*extranjerismos*) што не припаѓаат на лексичкиот состав на шпанскиот јазик, а имаат соодветен еквивалент во шпанскиот (*Está okéi/oquei* место *Está bien, Paga el ticket del parking* место *Paga el boleto del estacionamiento*). Очекувано, главен извор на зборови од туѓо потекло навлезени во современиот шпански јазик што се во честа употреба иако постојат соодветни еквиваленти во шпанскиот се англизмите (*bai, omaigad, gelou, nais*). За илустрација, зборуваме за варваризам со семантички импликации ако роден говорител на шпанскиот јазик како

„интелектуална“ стратегија употребува варваризам од туѓо потекло и резултат на ваквиот јазичен порок е отежнато меѓусебно разбирање со соговорниците во процесот на комуникација (кратко видео што нè соочува со една ваква комуникациска ситуација во која може да биде отежнато следењето на дискусијата на соговорниците може да се проследи на https://www.youtube.com/watch?v=b9koyK8Lip4&ab_channel=Jajajers).

Прагматички пороци

Прагматичките пороци настануваат во услови кога граматичката форма е правилна и значењето е прецизно, но со примена на неконвенционална лингвистичка форма (застарен или нов збор) се попречува комуникацијата, односно во говорниот чин може да се наруши трансакциската размена на информации (кога е поважна ефикасната трансмисија на информации) или интеракциската размена на информации (кога е поважно одржувањето на социјалните релации). Во современиот шпански јазик најчести се два вида прагматички јазични пороци: архаизмите и неологизмите.

Архаизми

Архаизмите (од грчкиот збор *arkhaios* со значење *стар*) се застарени зборови со ретка употреба или зборови што се заменети со нови во говорот и пишувањето (Груевска-Маџоска 2022). Може и во целост да исчезнат од употреба кога референтите на кои се однесуваат повеќе не постојат или не се користат. Имајќи ги предвид дијалектните разлики што постојат во рамките на современиот шпански јазик, архаизмите може да варираат во зависност од држава, регион или локалитет. Како пример за архаизми може да се наведат: *azas (bastante)*, *le gusta el buen yantar (comer)*, *usa anteojos (gafas o lentes)*, *los fuegos del averno (infierno)*, *me dio un ósculo (beso)* и др.

Особено чест случај во современите романски јазици (кои имаат потекло од латинскиот јазик) и конкретно во современиот шпански јазик е употребата на латинизми иако постојат еквивалентни шпански зборови, како, на пример, *ad absurdum (hasta el absurdo)*, *motu proprio (por iniciativa propia)*, *peccata minuta (error leve)*, *totum revolutum (todo revuelto, sin orden)* итн., што во даден контекст може да создаде претпоставки во поглед на социјалната припадност или степенот на образование на оној што ги употребува.

Неологизми

Јазиците еволуираат во склад со книжевниот, научниот и технолошкиот развој, и, како резултат на ваквите текови, некои зборови застаруваат, некои изумираат, нови зборови се раѓаат или веќе постојни зборови (од активната или од пасивната лексика) добиваат нови значења. Во текот на овој нормален процес настануваат промени што може да го деформираат јазикот, особено ако постои мала веројатност новите зборови успешно да се интегрираат во лексичкиот систем со што настанува паралелизам (*Eso es enojante, estoy stressado*). Неологизмите (од грчките зборови *neo* со значење нов и *logos* со значење збор) се сметаат за јазичен порок кога подразбираат претерана и непотребна употреба на нови зборови, на пример, *La aerocriptografía me apasiona* место *La representación de figuras de vuelo acrobático me apasiona* или *un software upgrade para la web* место *una versión actualizada para la red*. Голем број неологизми циркулираат само во рамките на супкултури (Gómez-Pablos 2016), но други неологизми може да преминат во широкото општество каде што се одомашуваат во секојдневниот говор што резултира со формален внес во DRAE (Речникот на Шпанската кралска академија). На пример, во последното издание на DRAE (2016) беа прифатени *gigabyte*, *dron*, *chatear*, *tuit*, *tuitear*. Сè уште не се прифатени *feisbuear*, *googlear*, *whatsapear* (особено ќе биде интересно да се види со која ортографија би бил внесен последниов пример, *guasapear?*). Како и употребата на архаизмите така и претераната употреба на неологизми може да генерира бројни прагматички импликации.

3. ЗАКЛУЧОК

Важноста на овој труд е рефлексивна на важноста на предметот што го обработува и кој заслужува поголемо внимание како од научен аспект така и во практиката од страна на наставниот кадар и изучувачите на шпанскиот, особено како странски јазик, затоа што јазичните пороци може да ја отежнат трансмисијата на информации и да го попречат конкретизирањето на комуникацискиот чин. Направениот преглед на најчестите јазични пороци што се јавуваат при употребата на современиот шпански јазик ни одблизу не е комплетен ниту ја поседува потребната длабочина. Од очигледни причини се изоставени цела серија јазични аномалии, како што се какофонија (*Daniel da un dátil a Diana, Oyú otro oso solo*), хијат (*Paga a Alicia, Iba a arreglar el desastre que provocó*), идиотизам (*Te quiero muy mucho, Se lo diré un poco más luego, Voy pa mi casa, por supuesto, a pie juntillas, Me recuerdo de mi boda*), метатеза (*Situación de peligro, Me dolía mucho el estógeno*), монотонија или лексичка оскудност (*decir un discurso – pronunciar, decir un poema – recitar, hacer una casa – construir*), хиперкоректност (*Es un gran aficionado del cine, Creo de que vino, Ese objeto es de ella y yo, el hambre agudo*) итн., но трудот претставува прво скалило во запознавањето со серија јазични грешки, кои се препорачува да се избегнуваат при употребата на современиот шпански јазик.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Груевска-Маџоска, С. (2022). *Лексикологија на македонскиот јазик*. МИ-АН.
- Ћосић, П. (2014). „Плеоназам: грешка, логички или семантички појам или стилска фигура?“. *Opismeni se*.
- Corripio, F. (1979). *Gran diccionario de sinónimos, voces afines e incorrecciones*. Bruguera.
- Diccionario panhispánico de dudas* (2005). Real Academia Española, Asociación de Academias de la Lengua Española, Santillana.
- Gómez-Pablos, B. (2016). *Lexicología española actual*, Kirsch-Verlag.
- Hudeček, L., Lewis, K., & Mihaljević, M. (2011). „Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku“. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 37.
- Ordoñez García, E. (2014). „Uso correcto de los elementos de la oración. Vicios del lenguaje“. *Con-Ciencia No. 3*, 1(1), <https://repository.uaeh.edu.mx/revistas/index.php/prepa3/article/view/1564>
- Ortiz, J. (2020). „Vicios del lenguaje: tipos, ejemplos y ejercicios“. Lifereder, <https://www.lifereder.com/vicios-del-lenguaje/>. Copiar cita
- Ortografía de la lengua Española* (2010). Real Academia Española, Edición revisada por las Academias de la Lengua Española, Espasa.
- <https://www.abc.com.py/articulos/los-vicios-del-lenguaje-936747.html>
- <https://www.gramaticas.net/2013/05/ejemplos-de-vicios-del-lenguaje.html>
- <http://maestrosonline1.blogspot.com/2009/06/vicios-del-lenguaje.html>
- <https://materialeseducativos.org/wp-content/uploads/Clases-de-Vicios-del-Lenguaje.pdf>